

## 6. KŇAZSTVO

### sviatosť posvätného stavu

#### **B. Obsah**

Kňazstvo je sviatosť, v ktorej Cirkvou vybraní kandidáti po splnení všetkých predpísaných podmienok dostávajú vkladáním rúk biskupa svätenie, duchovnú moc a potrebné milosti plniť svoje kňazské povinnosti. Kňazi sú „prostredníci“ medzi Bohom a ľuďmi. Služobné kňazstvo nielen sprítomňuje a zastupuje Krista, ale aj koná v mene jeho Cirkvi. Preto je kňaz zároveň služobník Krista i jeho Cirkvi.

Kňaz je vždy pre druhých, je darom pre Cirkev a svet, ako to vyjadruje aj jeho latinský názov „sacerdos“ - svätý dar. Cirkev nie je mysliteľná bez kňazov, lebo cez nich je v nej zabezpečené prinášanie Kristovej obety, vysluhovanie sviatostí, hlásanie Božieho slova a výkon kňazských funkcií.

Kňaz pri vkladaní rúk biskupa získava **plnú kňazskú moc** a medzi jeho duchovné povinnosti patrí:

- udeľovať sviatosti veriacim, vysluhuje šesť sviatostí (okrem sviatosti kňazstva),
- hlásať Božie slovo,
- viesť veriacich k bohumilému životu na Zemi a k spáse vo večnosti.

Vo vzťahu k biskupskému stupňu je tento stupeň podriadený, lebo bez vôle biskupa kňaz nemohol prijímať a vykonávať nič podstatne dôležité v cirkevnej činnosti. Vo vzťahu k bohoslužbe mal kňaz práva na úrovni biskupa, okrem práva vysväcovania kňazov (chirotonie), ktoré bolo ponechané výlučne biskupovi. K vykonávaniu posvätnéj moci sa však vyžaduje ustanovenie do úradu kompetentnou cirkevnou autoritou, ktoré je spojené s udelením potrebnej „právomoci - jurisdikcie“ učiť, posväcovať a spravovať Boží ľud. Zvlášť dôležitá je „spovedná fakulta“, bez ktorej nemožno platne rozhrešovať. Kňazi vykonávajú službu spovedníkov v takej miere, v akej dostali právomoc od svojho biskupa.

Sviatosti kňazstva hovoríme aj *služobné* alebo *hierarchické* kňazstvo. Služobné kňazstvo je jedným z prostriedkov, ktorými Kristus buduje a vedie svoju Cirkev; je v službách všeobecného kňazstva (napr. udeľovaním sviatostí, ktoré môže vyslúžiť len kňaz).

**Služobné kňazstvo** ustanovil Ježiš Kristus pri Poslednej večeri, keď premenil chlieb a víno slovami: "Toto je moje telo... toto je moja krv... toto robte na moju pamiatku!" Ježiš Kristus prikazuje apoštolom robiť to isté, čo robil on: premieňať chlieb a víno na Telo a Krv Ježiša Krista, čo patrí aj k samotnej podstate kňazskej moci. Celú svoju náuku, ktorú prijal od Otca a časť svojej božskej moci odovzdal Ježiš Kristus svojim apoštolom na čele s Petrom. Dal im poverenie hlásať túto náuku a vysluhovať sviatosti až do konca sveta a po celom svete. Apoštoli to neboli schopní robiť sami a preto

ustanovili biskupov, ktorým odovzdali plnosť kňazskej moci, ale aj plnú účasť na Kristovom trojakom poslaní. Aby biskupi mohli plniť tieto služby, potrebujú pomocníkov, ktorým v rôznej miere odovzdávajú účasť na Kristovom i svojom kňazstve, a tak ich uspôsobujú na príslušné služby. Takýmito pomocníkmi biskupov sú kňazi a diakoni.

### **Stupne vyšších posvätných rádo v Cirkvi:**

**1. Episkopát:** Biskupský stupeň je prvým a najvyšším stupňom cirkevnej hierarchie. Tento stupeň dáva osobe posvätenej za biskupa plnosť apoštolskej moci. Obsahuje teda nielen kňazskú moc, ale aj možnosť odovzdať ju inej osobe. Pri biskupskom svätení majú byť traja biskupi ako spolusvätitelia.

*Úlohou* a povinnosťou biskupa je chrániť čistotu evanjelia, starať sa o jeho šírenie a hlásanie medzi ľuďom. Tiež od najstarších čias bolo ukladané biskupskému stavu za povinnosť právo slúženia, vedenia, učiteľstva a ustanovovania kandidátov na jednotlivé kňazské stupne.

**2. Kňazstvo: presbyteri** svojou vysviackou a osobitnými dovoleniami od biskupa nadobúdajú schopnosť a moc vysluhovať všetky sviatosti okrem vysluhovania kňazstva a birmovania (vo výnimočných prípadoch môžu birmovať), hlásať Božie slovo a spravovať zverené farnosti alebo vykonávať nejakú inú osobitnú činnosť na diele apoštolátu. Biskupi ako nástupcovia apoštolov rozdeľujú úlohy svojej služby medzi jednotlivcov v Cirkvi. Kňazi sú teda úzkymi spolupracovníkmi svojich biskupov a konajú vždy z ich poverenia a podľa ich pokynov. Konajú v osobe Krista a ohlasujú jeho tajomstvo. Tak spájajú prosby veriacich s obetou Ježiša Krista. Sľub poslušnosti, ktorý skladajú biskupovi pri vysviacke, a biskupov bozk pokoja po vysviacke znamenajú, že biskup ich pokladá za svojich spolupracovníkov, za svojich synov, bratov a priateľov. Oni sú zasa zaviazaní láskou a poslušnosťou.

**3. Diakonat:** Diakonat je prvým stupňom z vyšších svätení, kedy sa diakon zúčastňuje na verejnom a súkromnom bohoslužení, posluhuje pri sviatostiach, ale ani jednu nevysluhuje. Diakonat bol však ustanovený nie na kňazstvo, ale na službu biskupom a presbyterom. Diakoni sa totiž pokladali za ich ruky a oči. Podľa vyjadrenia Ignáca Antiochijského, diakoni v súlade s biskupmi a presbytermi jasne učia veriaci ľud "Pánove príkazy". Táto prax zachovaná v pravoslávnych cirkvách, ktorú teraz objavuje latinská Cirkev, má sa znova osvetliť aj vo východných katolíckych cirkvách. Obnova jej bohoslužobného a mimo bohoslužobného poslania sa totiž ukazuje ako veľmi užitočná. Liturgickou službou diakona je prednášanie ekténií, čítanie evanjelia a ostatné usmerňujúce texty počas svätej liturgie, nevyhradené kňazovi. Znakom diakonskej hodnosti je orár.

### **Sviatosť kňazstva môžu prijať:**

Prijímateľ môže byť jedine pokrstený muž. Nikto nemá právo prijať sviatosť posvätného stavu, nikto si nemôže tento úrad nárokovať, povoláva Boh. Kto si myslí, že v sebe poznáva znaky povolania, má pokorne svoju túžbu predložiť cirkevnej vrchnosti (biskup, rehoľný predstavený), ktorej patrí

zodpovednosť a právo povolať, aby prijal posvätný stav. V Latinskej cirkvi sa kandidát kňazstva zrieka manželstva, zaväzuje sa k celibátu, k čistote z lásky ku Kristovi a v službe ľuďom, „pre nebeské kráľovstvo“. Vo východných cirkvách sa biskupi vyberajú jedine spomedzi slobodných; za kňazov a diakonov môžu byť vysvätení aj ženatí muži; kto prijal sviatosť posvätného stavu sa už nemôže oženiť. Kanonický vek pre biskupa je 35 rokov a pre kňaza 25 rokov. Kanonický vek pre prechodného diakona, čiže pre toho, ktorý sa má stať kňazom, je 23 rokov. Pre slobodného trvalého diakona je kanonický vek 25 rokov. Pre ženatého trvalého diakona je kanonický vek 35 rokov a potrebný je aj súhlas manželky.

**Vysluhovateľom** sviatosti je platne vysvätený biskup, teda ten, ktorý je v línii apoštolskej postupnosti. **Prijímateľom** môže byť len pokrstený muž, ten, kto má neporušenú vieru, správny úmysel, potrebné znalosti, dobrú povesť, potrebné fyzické aj duševné vlastnosti. Má mať aspoň 25 rokov a medzi diakonom a kňazskou vysviackou má prejsť aspoň šesť mesiacov. Kňazi západnej (latinskej) cirkvi sa vyberajú spomedzi veriacich mužov, ktorí sú slobodní a chcú zachovávať celibát ako znak nového života, ktorým sa zaväzujú s nerozdeleným srdcom slúžiť Bohu. Vo východných cirkvách je disciplína odlišná: kým biskupi sa vyberajú spomedzi slobodných mužov, za kňazov a diakonov môžu byť vysvätení aj ženatí muži. Ani vo východných cirkvách sa však už nemôže oženiť ten, kto prijal diakonskú alebo kňazskú vysviacku.

Väčšinou sa ľudia pýtajú, prečo sa nemôžu kňazi ženiť, ale zaujíma ich vlastne naopak, prečo sa ženatí nemôžu stať kňazmi. V podstate môžu, tzn. že sviatosť manželstva nie je v rozpore so sviatosťou kňazstva. Západná Cirkev (rímskokatolícka) však vo svojich dejinách (definitívne v 11. storočí) stanovila, že bude sviatosť kňazstva udeľovať len slobodným a rozhodnutým žiť v celibáte po celý život. Cirkev celibát nezaviedla (to urobil sám Ježiš - on žil v celibáte), ale stanovila jeho povinnosť pre kňazov. Ježiš túto povinnosť neustanovil, aj keď ju odporúčal ako evanjelióvu radu - *tým, ktorým je to dané* (Mt 19,11). Celibát pre nebeské kráľovstvo dáva kňazovi uzdravujúci zmysel a pokoj. Ak kňaz z neho čerpá - spája sa s Kristom. To, že sa kňaz zrieka manželstva pre neho nie je stratou, ale naopak pozvaním väčšej slobody Božieho dieťaťa. Chráni ho od vnútorného rozdelenia, rozdelenia jeho srdca, má mu pomôcť, aby bol pre všetkých ľudí otvorený. Uzdravujúci prvok celibátu vidieť aj v tom, že otvorenosť pre všetkých je v tom, že nemá nikoho iba pre seba, ale že sa venuje každému. K uzdravujúcemu prežívaniu celibátu podstatne pomáha úcta k Panne Márii, predovšetkým svätý ruženec.

### **Sviatosť posvätného stavu vtlačá do duše „nezrušiteľný znak“**

Nezmazateľný znak je nadprirodzená skutočnosť vtlačená do duše človeka. Tajomne pripodobňuje človeka Kristovi a robí ho jeho vlastníctvom. Krstný a birmovný znak dáva účasť na Kristovom kňazstve v širšom zmysle, keď buduje veriacich „v duchovný dom, vo sväté kňazstvo, aby prinášali duchovné obete, ľubezné Bohu v Ježišovi Kristovi.“ Pečať sviatosťného alebo služobného kňazstva, ktorú vtlačá do duše sviatosť posvätného stavu, dáva účasť na Kristovom kňazstve v užšom a vlastnom zmysle, takže

svätenca oprávňuje konať menom a mocou samého Krista, a tak ho robí „správcom Božích tajomstiev.“ Kým ľudská autorita udeľuje niekomu moc iba vonkajším poverením a menovaním, Boh udeľuje posvätnú moc vnútorným nezmazateľným znakom.

Sviatosť posvätného stavu nemožno opakovať ani zrušiť. Kňaz túto moc vykonáva vždy platne, ak zachová všetko podstatné. Zo závažných dôvodov môže byť od záväzkov a úloh spojených s vysviackou, dišpenzovaný, alebo suspendovaný, ale navždy zostane kňazom.